

Szymczak, Karol

Zdzisław Sochacki (1927-2011)

Światowit 8 (49)/Fasc.B, 9-10

2009-2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZDZISŁAW SOCHACKI (1927–2011)

Fot. M. Dąbski

Dnia 27 września 2011 roku zmarł Profesor Zdzisław Eugeniusz Sochacki, wybitny archeolog i nauczyciel akademicki. Przez prawie pół wieku związany był najpierw z Katedrą Archeologii Pradziejowej i Wczesnośredniowiecznej, a potem z Instytutem Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Urodził się 26 maja 1927 roku w Sędziszowie Małopolskim, w pobliżu Rzeszowa. Osiągnąwszy stosowny

wiek, podjął naukę w miejscowej szkole. W czasie II wojny światowej, w latach 1943–1944, pracował przymusowo w sędziszowskim oddziale Rzeszowskiej Fabryki Mebli, a także, dla dodatkowego zarobku, jako uliczny sprzedawca papierosów, co podaje w swoim życiorysie. Przeżycia wojenne pozostawiły w Nim niezatarty ślad, o czym rzadko i niechętnie wspominał, nawet ludziom blisko z Nim związanym.

Po wyzwoleniu, w roku 1945, podjął naukę szkolną, by w ciągu roku przerobić program trzech klas gimnazjum i w roku 1946 uzyskać tzw. małą maturę, a w roku 1949 – maturę, oznaczającą pełne wykształcenie średnie.

Jeszcze w tym samym roku rozpoczął studia na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, równolegle na dwóch kierunkach: archeologii, na Wydziale Historycznym, i geografii, na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Oba kierunki ukończył w roku 1953, uzyskując stopień magistra archeologii oraz absolutorium w zakresie geografii.

Jeszcze jako student, 1 marca 1952 r., zatrudniony został w nowohuckim Muzeum Archeologicznym, z ramienia którego prowadził owocne badania terenowe, m. in. o charakterze ratowniczym, poprzedzające budowę kombinatu im. W. Lenina. Badania te ukierunkowały Jego zainteresowania na młodszą epokę kamienia, którym pozostawał wierny przez całą swoją karierę naukową. W Muzeum Archeologicznym w Nowej Hucie pracował do 31 grudnia 1954 r. Już w tym okresie dał się poznać nie tylko jako doskonały archeolog, ale także jako zaangażowany społecznik, pełniący ważne, choć nigdy czołowe, funkcje w wielu stowarzyszeniach i komisjach. To jedna z cech charakteru Profesora Zdzisława Sochackiego – oddanie wykonywanym obowiązkom, bez oczekiwania na tytuły i splendory.

1 stycznia 1955 roku zatrudniony został jako asystent w ówczesnej Katedrze Archeologii Pierwotnej i Wczesnośredniowiecznej Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie po roku pracy otrzymał awans na starszego asystenta. Kolejne siedem lat zajęło Mu przygotowywanie dysertacji doktorskiej, pt. *Kultura ceramiki promienistej w Małopolsce*, opartej w dużej mierze na pozyskanych przez siebie źródłach archeologicznych. Napisał ją pod kierunkiem profesora Włodzimierza Antoniewicza, ówczesnego kierownika Katedry, a jej recenzentami byli profesor Rudolf Jamka i profesor Konrad Jażdżewski. Obrona odbyła się 11 czerwca 1963 roku, a niedługo potem Zdzisław Sochacki awansowany został na adiunkta i przystąpił do przygotowywania rozprawy habilitacyjnej.

Zrazu podjął badania nad historią archeologii – *Dzieje dydaktyki archeologicznej na wyższych uczelniach w Polsce* były planowanym tytułem tezy, jednakże w roku 1973, po rozmowach z ówczesnym docentem Waldemarem Chmielewskim, który w międzyczasie przejął obowiązki kierownika Katedry Archeologii Pradziejowej i Wczesnośredniowiecznej UW, zmienił temat na bezpośrednio powiązany z Jego zainteresowaniami pradziejowymi. Na podstawie książki pt. *Kultura ceramiki promienistej w Europie*, w roku 1975 uzyskał habilitację i objął w Katedrze stanowisko docenta.

Profesorem nadzwyczajnym został 26 kwietnia 1990 roku, a zwyczajnym – 1 czerwca 1995. 30 września 1997 roku odszedł na emeryturę, lecz jeszcze w latach 1998–2003 był zatrudniony w Instytucie Archeologii UW w niepełnym wymiarze i prowadził zajęcia dydaktyczne w zakresie swojej specjalności.

W ciągu swej nieledwie pięćdziesięcioletniej kariery uniwersyteckiej Profesor Zdzisław Sochacki odnosił sukcesy na wielu polach. Był niewątpliwie wybitnym uczonym, znawcą przede wszystkim europejskiej młodszej epoki kamienia, której poświęcił grubo ponad sto publikacji, cytowanych i cenionych w skali krajowej i międzynarodowej. Był wspaniałym dydaktykiem, nauczycielem wielu pokoleń archeologów, nie tylko warszawskich, zawsze w doskonałych relacjach ze studentami. Sam miałem niejednokrotnie okazję doświadczyć Jego serdeczności, wyrozumiałości i gotowości do niesienia pomocy, gdyż Profesor był w latach siedemdziesiątych opiekunem roku, na którym studiowałem, a potem przez lata pracowałem z Nim w tym samym Zakładzie Archeologii Pradziejowej. Był nieustrudzonym organizatorem nauki. Niełatwo było to może dostrzec na pierwszy rzut oka, gdyż zawsze unikał eksponowanych, kierowniczych stanowisk, lecz powierzone Mu i rzetelnie przez Niego pełnione funkcje sekretarzy, czy członków najrozmaitszych komisji (np. Komisji Stypendialnej Wydziału Historycznego UW), trudno tu wyliczyć. Był wreszcie oddanym społecznikiem, poświęcającym swój czas takim organizacjom jak Polskie Towarzystwo Archeologiczne (wiele lat piastował funkcję sekretarza jego Oddziału Warszawskiego), czy Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Już od lat pięćdziesiątych był członkiem Polskiego Stronnictwa Ludowego. W roku 1976 odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi, a w roku 1986 – Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Śmierć Profesora Zdzisława Sochackiego jest dotkliwą stratą nie tylko dla polskiej nauki. Wszyscy, którzy się z Nim zetknęli, zapamiętają Jego szczególną dobroć, serdeczność, otwarcie na problemy innych, a także dystans, z jakim odnosił się do własnych schorzeń, których los Mu nie poskapił. Dlatego właśnie był tak lubiany i szanowany, zarówno w środowisku archeologicznym, jak i przez kolejne roczniki kształconych przez siebie studentów. I taki też pozostanie w naszej pamięci.

Pogrzeb Profesora Zdzisława Sochackiego odbył się 4 października 2011 roku na cmentarzu w Wieliszewie pod Warszawą.

Karol Szymczak